

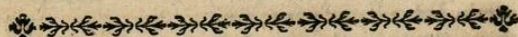
legitima potestate, si ejus congruit personæ. Qui verò repelluntur aliquo terrore ne malè faciant, etiam ipsis aliquid fortasse præstatur. Hinc autem dictum est: *Non resistamus malo*; ne nos vindicta delectet, quæ alieno malo animum pascit; non ut correctionem hominum negligamus. Unde nec reus est mortis alienæ, qui suæ possessioni murum circumdlexerit, si aliquis ex ipsius ruinis percussus intereat. Neque enim reus est christianus, si bos ejus aliquem feriendo, vel equus calcem jaciendo aliquem occidat; aut ideo non debent christiani boves habere cornua, aut equus ungulas, aut dentes canis? Aut verò quoniam Apostolus Paulus satis egit ut in tribunum notitiam perferretur, insidias sibi à quibusdam perditis præparari, & ob hoc deductores accepit armatos, si in illa arma scelerati homines incidissent, Paulus in effusione sanguinis eorum suum crimen agnosceret? Absit ut ea quæ propter bonum ac licitum facimus aut habemus, siquid per hæc præter nostram voluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Alioquin nec ferramenta domestica & agrestia sunt habenda, ne quis eis vel se vel alterum interimat: nec arbor, aut restis, ne quis se inde suspendat: nec fenestra facienda est, ne per hanc se quisque præcipitet. Quid plura commemorem, cum ea commemoranda finire non possim? Quid enim est in usu hominum bono ac licito, unde non possit etiam pernicies irrogari?

6. Restat, ni fallor, ut dicamus aliquid de illo viatore christiano, quem commemorasti victum famis necessitate, si nihil uspiam invenerit nisi cibum in idolio positum, ubi nullus alius est hominum, utrum ei satius sit fa-

Mat. 5.39.

Act. 23. 23.

fame emori, quàm illud in alimentum sumere: in qua quæstione, quoniam non est consequens, ut cibus ille idolothytum sit (potuit enim vel ab eis, qui ibi ab itinere divergentes corpus refecerant, oblivione seu voluntate dimitti, vel illic ob aliam causam quamlibet poni) breviter respondeo, aut certum est esse idolothytum, aut certum est non esse, aut ignoratur. Si ergo certum est esse, melius christiana virtute respuitur: si autem vel non esse scitur, vel ignoratur, sine ullo conscientie scrupulo in usum necessitatis assumitur.

DE SENTENTIA JACOBI

LIBER scu

EPISTOLA CLXVII. *

Augustinus Hieronymo, de loco qui est Jacobi 2. 10. Qui offenderit in uno, factus est omnium reus: multa admiscens de Stoicis, qui docebant, omnia peccata esse paria & quisquis haberet unam virtutem, habere omnes; qui careret una, nullam habere.

* *Aliàs*
XXIX.
quæ autem
167. erat.
nunc 89.

I. QUOD ad te scripsi, honorande mihi in Christo frater Hieronyme, quærens de anima humana, si nascentibus singulis novæ singulæ nunc usque fiunt, ubi peccati vinculum contrahant, quod per sacramentum gratiæ Christi etiam in infantibus recenter natis solvendum esse non dubitamus, cum in non

Scripta
verno tem-
pore anni
415.

CAPUT I.

parvum volumen procederet, nolui ulla alia onerare quæstione: sed quod urget acrius, multo minus est negligendum. Proinde quæso, & per Deum obsecro, ut exponas mihi, quod multis existimo profuturum, aut si jam vel abs te, vel ab alio aliquo expositum habes, dirigas nobis, quomodo accipiendum sit, quod in epistola Jacobi Apostoli scriptum

Fac. 2.10. est: *Quicumque enim totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Quæ res talis ac tanta est, ut quod hinc tibi non jam olim scripsi, multum me poeniteat.

2. De agenda namque præsentis vita, quomodo ad vitam perveniamus æternam, non de præterita perscrutanda, quam penitus demersit oblivio, sicut est illud quod de anima quærendum putavi, hæc vertitur quæstio. Eleganter autem dictum esse narratur, quod huic rei satis aptè convenit. Cùm quidam ruisset in puteum, ubi aqua tanta erat, ut eum magis exciperet ne moreretur, quam suffocaret ne loqueretur; accessit alius, & eo viso ^a admirans ait: Quomodo huc cecidisti? At ille, Obsecro, inquit, cogita quomodo hinc me liberares, non quomodo huc ceciderim, quæras. Ita quoniam fatemur, & fide catholica tenemus, de reatu peccati, tamquam de puteo, etiam parvuli infantis animam Christi gratia liberandam; satis est ei, quod modum quomodo salva fiat, novimus, etiamsi numquam quomodo in malum illud devenerit, noverimus. Sed ideo putavi esse quærendum, ne fortè ex illis opinionibus incarnationis animæ aliquam teneamus incautiùs,

^a MSS. decem, miserans ait.

tiùs, quæ liberandam prorsus animam parvuli contradicat, negans eam esse in isto malo. Hoc igitur firmissimè retento, quod anima parvuli de reatu peccati liberanda est, nec alio modo liberanda, nisi gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum; si possumus etiam ipsius mali causam & originem nosse, vaniloquis, non disputatoribus, sed litigatoribus paratiùs instructiusque resistimus. Si autem non possumus, non quia latet miserix principium, ideo pigrescere misericordiæ debet officium. Adversus eos autem, qui sibi videntur scire quod nesciunt, hoc tutiores sumus, quòd hanc ignorantiam nostram non ignoramus. Aliud est enim, quod nescire malum est; aliud, quod sciri vel non potest, vel non opus est, vel ad vitam quam quærimus indifferens est. Hoc verò quod de litteris Apostoli Jacobi nunc requiro, in hac ipsa, qua vivimus, & ut semper vivamus Deo placere studemus, actione versatur.

3. Quomodo igitur intelligendum est, obsecro te: *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus?* Itane qui furtum fecerit, imò verò qui dixerit diviti, *Sede hinc*, pauperi autem, *Tu sta illic*; & homicidii, & adulterii, & sacrilegii reus est? Quòd si non est, quomodo qui in uno offendat, factus est omnium reus? An illud quod dixit de divite & paupere ad ista non pertinet, quorum si quis in uno offenderit, fiet omnium reus? Sed recolendum est unde venerit illa sententia, & quæ illam superiora pepererint, quibusque connexa dependeat. *Fac. 2.1.2.* *Frater mei, nolite*, inquit, *in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloria.* *Sc.*

ria. Etenim si introierit in conventum vestrum vir anulum aureum habens in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclara, & dicatis ei, Tu sede hîc bene; pauperi autem dicatis, Tu sta illic aut Sede sub scabello pedum meorum; nonne iudicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & hæredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? Vos autem ex honorastis pauperem; propter illum scilicet cui dictum est, *Sta illic*; cum habenti anulum aureum dictum esset, *Tu sede hîc bene*. Ac deinde sequitur, eandem ipsam sententiam latius versans & explicans: *Nonne, inquit, divites per potentiam opprimunt vos, & trahunt ad iudicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod invocatum est super vos? Siquidem legem perficitis regalem, secundum Scripturam, Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege quasi transgressores.* Vide quemadmodum transgressores legis appellat, qui dicunt diviti, *Sede hîc*; & pauperi, *Sta illic*. Vide ne putarent contemptibile esse peccatum, in hac una re legem transgredi, secutus adjunxit: *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit: Non mæchaberis, dixit & Non occides. Quod si non occides, mæcharis autem, factus es transgressor legis; propter id quod dixerat, redarguti à lege, quasi trans-*

v. 6. 7. &c.

transgressores. Quæ cum ita sint, consequens videtur (nisi alio modo intelligendum ostendatur) ut qui dixerit diviti, *Sede hîc*; & pauperi, *Sta illic*, huic non honorem, quem illi deferens; & idololatra, & blasphemus, & adulter, & homicida, & ne (quod longum est) cuncta commemorem, reus omnium criminum iudicandus sit. *Offendens quippe in uno, factus est omnium reus.*

4. AT enim qui unam virtutem habet, omnes habet; & qui unam non habet, nullam habet? Hoc si verum est, confirmatur ista sententia. Sed ego eam exponi volo, non confirmari; quæ per seipsam apud nos omnibus philosophorum auctoritatibus firmior est. Et illud quidem de virtutibus & vitiis, si veraciter dicitur, non est consequens, ut propter hoc omnia peccata sint paria. Nam illud de inseparabilitate virtutum, etsi forsitan fallor, tamen si verum memini, quod vix memini, omnibus philosophis placuit, qui easdem virtutes agenda vitæ necessarias esse dixerunt. Hoc autem de paritate peccatorum, soli stoici ausi sunt disputare, contra omnem sensum generis humani: quam eorum vanitatem in Joviniano illo, qui in hac sententia stoicus erat, in aucupandis autem & defensandis voluptatibus epicureus, de Scripturis sanctis dilucidissimè convicisti. In qua tua suavissima & præclarissima disputatione satis evidenter apparuit, non placuisse auctoribus nostris, vel ipsi potius, quæ per eos loquuta est, veritati, omnia paria esse peccata. Quomodo autem fieri possit, ut etiam si hoc de virtutibus verum est, non tamen ideo cogamur fateri æqualitatem omnium peccatorum, quantum possum, adjuvante Domi-

CAPUT II.

Stoici peccata dicebant paria.

Hieronym. in lib. 2. cont. Jovin.

no,

no, aperire conabor: quod si effecero, approbabis: ubi verò causæ defuero, tu supplebis.

Virtutum
catena.

5. Certè hinc persuadent, qui unam virtutem habuerit habere omnes, & omnes deesse cui una defuerit; quòd prudentia, nec ignava, nec injusta, nec intemperans potest esse: nam si aliquid horum fuerit, prudentia non erit. Porrò si prudentia tunc erit, si & fortis, & justa, & temperans sit, profectò ubi fuerit, secum habet ceteras. Sic & fortitudo imprudens esse non potest, vel intemperans, vel injusta: sic temperantia necesse est, ut prudens, fortis, & justa sit: sic iustitia non est, nisi sit prudens, fortis, & temperans. Ita ubi vera est aliqua earum, & aliæ similiter sunt: ubi autem aliæ desunt, vera illa non est, etiamsi aliquo modo similis esse videatur.

Vitia ma-
nifesta &
palliatia.

6. Sunt enim, ut scis, quædam vitia virtutibus aperta discretionè contraria, ut imprudentia prudentiæ. Sunt autem quædam tantùm quia vitia sunt, ideo contraria, quædam tamen specie fallaci similia; ut eidem prudentiæ, non imprudentia, sed astutia. Nunc enim eam dico astutiam, quæ usitatus in malitiosis intelligi & vocari solet, non sicut nostra loqui Scriptura consuevit, quæ sæpe astutiam in bono ponit; unde, *Estote astuti ut serpentes; & illud, Ut & innocentibus det astutiam.* Quàmquam & apud illos romanæ linguæ disertissimus dixerit: *Neque illi tamen ad cavendum dolus, aut astutia deerant;* astutiam ponens in bono: sed apud illos rarissimum, apud nostros frequentissimum est. Itemque in partibus temperantiæ, apertissimè contraria est effusio parcimoniam:

Matth. 10.
16.

Prov. 1 4.
Sallustius
de bello
Catiim.

niæ: ea verò quæ tenacitas dici vulgo solet, vitium quidem est, tamen parcimoniæ simile, non natura, sed fallacissima specie. Item dissimilitudine manifesta contraria est iniustitia iustitiæ: solet autem quasi imitari iustitiam vindicandi se libido, sed vitium est. Ignavia fortitudini perspicuè contraria est: duritia verò distat natura, fallit similitudine. Constantia pars quædam virtutis est: ab hac inconstantia longè abhorret, & indubiè contrahit: pertinacia verò constantia dici affectat, & non est; quia illa est virtus, hoc vitium.

7. Ut ergo non iterum eadem commemorare necesse sit, exempli gratia ponamus aliquid, unde possint cetera intelligi. Catilina, ut de illo scripserunt qui nosse potuerunt, frigus, sitim, famem ferre poterat, eratque patiens inediæ, alioris, vigiliæ, supra quam cuiquam credibile est, ac per hoc & sibi & suis magna præditus fortitudine videbatur. Sed hæc fortitudo prudens non erat; mala enim pro bonis eligebat: temperans non erat; corruptelis enim turpissimis scædabatur: justa non erat; nam contra patriam conjuraverat. Et ideo nec fortitudo erat, sed duritia sibi, ut stultos falleret, nomen fortitudinis imponebat. Nam si fortitudo esset, non vitium, sed virtus esset. Si autem virtus esset, à ceteris virtutibus tamquam inseparabilibus comitibus numquam relinqueretur.

Sallustius.

8. Quapropter dum quæritur etiam de vitiis, utrùm ipsa similiter omnia sint, ubi unum erit; aut nulla sint, ubi unum non erit; laboriosum est id ostendere, propterea quia uni virtuti duo vitia opponi solent, & quod aperte contrarium est, & quod specie similitudinis

a nis adumbratur. Unde illa Catilinæ, a quia fortitudo non erat, quæ esset, cum secum virtutes alias non habebat, facilius videbatur. Quod verò ignavia fuerit, ubi exercitatio quaslibet gravissimas molestias perpetiendi atque tolerandi, supra quàm cuiquam credibile est, fuit, ægrè persuaderi potest. Sed fortè acutiùs intuentibus ignavia apparet ipsa duritia, quia laborem bonorum studiorum, quibus vera acquiritur fortitudo, neglexerat. Verumtamen quia sunt audaces qui timidi non sunt, & rursus timidi quibus abest audacia, cum sit utrumque vitium; quoniam qui vera virtute fortis est, nec temerè audet, nec inconsultè timet; cogimur fateri vitia plura esse virtutibus.

9. Unde ALIQUANDO VITIUM vitio tollitur; ut amore laudis amor pecuniæ. Aliquando unum cedit, ut plura succedant; velut qui ebriosus fuerit, si b modicum biberit, & tenacitatem & ambitionem didicerit. Possunt itaque vitia etiam cedere vitiis succedentibus, non virtutibus; & ideo plura sunt. Virtus verò quò una ingressa fuerit, quoniam secum ceteras ducit, profectò vitia cedent omnia quæcumque inerant. Non enim omnia inerant, sed aliquando totidem, aliquando plura paucioribus, vel pauciora pluribus succedebant.

CAPUT III. 10. HÆC utrùm ita se habeant, diligentius inquirendum est. Non enim & ista divina sententia est, qua dicitur: Qui unam virtutem habuerit, omnes habet; eique nulla inest, cui una defuerit. Sed hominibus hoc vi-

a MSS. duo, illa Catilinæ duritia, quia fortitudo &c.
b Dubois, si ut modicum biberet.

visum est, multum quidem ingeniosis, studiosis, sed tamen hominibus. Ego verò nescio quemadmodum dicam, non dico virum, à quo denominata dicitur virtus, sed etiam mulierem, quæ viro suo servat thori fidem, si hoc faciat propter præceptum & promissum Dei, a eique primitus sit fidelis, non habere pudicitiam, aut pudicitiam nullam vel parvam esse virtutem: sic & maritum, qui hoc idem servat uxori. Et tamen sunt plurimi tales, quorum sine aliquo peccato esse neminem dixerim: & utique illud qualecumque peccatum ex aliquo vitio venit. Unde pudicitia conjugalis in viris feminisque religiosis cum proculdubio virtus sit, non enim aut nihil, aut vitium est, non tamen secum habet omnes virtutes. Nam si omnes ibi essent, nullum esset vitium; si nullum vitium, nullum omnino peccatum. Quis autem sine aliquo peccato? Quis ergo sine aliquo vitio, id est, fomite quodam, vel quasi radice peccati, cum clamet qui supra pectus Domini recumbebat: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est?* Neque hoc apud te diutiùs agendum est; sed propter alios, qui fortè hoc legerint, dico. Nam tu quidem in eodem ipso opere splendido contra Jovinianum etiam hoc de Scripturis sanctis diligenter probasti: ubi etiam ex hac ipsa epistola, cujus verba sunt, quorum nunc intellectum requirimus, posuisti quod scriptum est: *In multis enim offendimus omnes.* Non enim ait,

a Editi, & quæ primitus. Sed meliùs MSS. Casalensis & Vaticanus, eique primitus; vel uti habent alii tres Vaticani, & cui primitus sit fidelis, scilicet, Deo.

1. Joan. 1.
8.

Lib. 2.

Jac. 3. 2.

ait, offenditis, sed *offendimus*, cum Christi loqueretur Apostolus: & cum hoc loco dicat: *Fac. 2.10. Quicumque autem totam legem servaverit, offendet autem in uno, factus est omnium reus*; ibi non in uno; sed *in multis*; nec quosdam, sed *omnes* dicit offendere.

11. Absit autem ut quisquam fidelis existimet tot millia servorum Christi, qui veraciter dicunt se habere peccatum, ne seipsos decipiant, & veritas in eis non sit, nullam habere virtutem, cum virtus magna sit sapientia. *Fob. 28.28. sec. LXX. Dixit autem, ipsa Sapientia, homini: Ecce pietas est sapientia.* Absit ergo ut dicamus tot ac tantos fideles & pios homines Dei non habere pietatem, quam græci vel

Beda vulgatus in 1. Cor. 8.

1. Tim. 1.5.

Cant. 8. 6.

Foan. 15. 13.

1. Cor. 8. 1.

Fob. 28.28.

εὐσεβείαν, vel expressius & plenius *θεοσεβείαν* vocant. Quid autem est pietas, nisi Dei cultus? Et **UNDE ILLE COLITUR**, nisi caritate? Caritas igitur de corde puro & conscientia bona & fide non ficta, magna & vera virtus est, quia ipsa est & finis præcepti. Merito dicta est *fortis sicut mors*: sive quia nemo eam vincit, sicut mortem; sive quia in hac vita usque ad mortem est mensura caritatis, sicut Dominus ait: *Majorem hac caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*; sive potius, quia sicut mors animam avellit à sensibus carnis, sic caritas à concupiscentiis carnalibus. Huic subservit scientia, cum est utilis; nam sine illa inflat. Quod verò illa ædificando impleverit, nihil ibi ista inane quod inflat, inveniet. Utilem porrò scientiam definiendo monstravit, ubi cum dixisset: *Ecce pietas est sapientia*; continuò subjunxit: *Abstinere verò à malis scientia est.* Cut ergo non dicimus, qui hanc virtutem habet, ha-

habere omnes; cum plenitudo legis sit caritas? An quanto magis est in homine, tanto magis est virtute præditus: quanto autem minus, tanto minus inest ei virtus; quia ipsa est virtus: & quanto minus inest virtus, tanto magis est vitium? Ubi ergo illa plena & perfecta erit, nihil ex vitio remanebit.

12. Proinde mihi videntur stoici falli, quia proficientem hominem in sapientia, nolunt omnino habere sapientiam, sed tunc habere, cum in ea omnino perfectus fuerit: non quia illum provectum negant; sed nisi ex profundo quodam emergendo, repente emicet in auras sapientiæ liberas, nulla ex parte esse sapientem. Sicut enim nihil interest ad hominem præfocandum, utrum aquam stadiis multis super se habeat altam, aut uno palmo, aut digito: sic illos qui tendunt ad sapientiam, proficere quidem dicunt, tamquam ab imò gurgitis surgentes in aërem; sed nisi totam stultitiam velut opprimentem aquam, proficiendo velut emergendo evaserint, non habere virtutem, nec esse sapientes; ubi autem evaserint, mox habere totam, nec quidquam stultitiæ remanere, unde omnino ullum peccatum possit existere.

13. Hæc similitudo, ubi stultitia velut aqua, & sapientia velut aer ponitur, ut animus à præfocatione stultitiæ tamquam emergens in sapientiam repente respiret, non mihi videtur satis accommodata nostrarum Scripturarum auctoritati: sed illa potius, ut vitium vel stultitia tenebris, luci autem virtus vel sapientia comparetur, quantum ista similia de corporalibus ad intelligibilia duci possunt. Non itaque sicut de aquis in aërem surgens, ubi earum summum transierit, re-

pentè quantum sufficit inspiratur, sed sicut de tenebris in lucem procedens, paulatim progrediendo illuminatur. Quod donec plenissimè fiat, jam eum tamen dicimus tamquam de abditissima spelunca egredientem, vicinia lucis afflatum, tanto magis, quanto magis propinquat egressui: ut illud quod in eo lucet, sit utique ex lumine quò progreditur; illud autem quod adhuc obscurum est, sit ex tenebris unde egreditur. Itaque & non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens: & tamen justus ex fide vivit. Et induti sunt sancti justitia, alius magis, alius minùs. Et nemo híc vivit sine peccato, & hoc alius magis, alius minùs: optimus autem est, qui minimum.

Psal. 142.

2.

Abac. 2.4.

Job. 29.

14.

CAPUT IV.

14. **SED** quid ego, tamquam oblitus cui loquor, doctori similis factus sum, cum proposuerim quid abs te discere velim? Sed quia de peccatorum parilitate, unde in id quod agebam incidit quæstio, examinandam tibi sententiam meam promere statueram, jam eam tandem aliquando concludam. Quia etsi verum est, eum qui habet unam, omnes habere virtutes; eum qui unam non habet, nullam habere: nec sic peccata sunt paria. Quia ubi virtus nulla est, nihil quidem rectum est; nec tamen ideo non pravo pravius est, distortoque distortius. Si autem, quod puto esse verius, sacrisque litteris congruentius, ita sunt animæ intentiones, ut corporis membra; non quòd videantur locis, sed quòd sentiantur affectibus, & aliud illuminatur amplius, aliud minùs, aliud omnino caret lumine & tenebroso inumbratur obstaculo; profectò ita ut quisque illustratione piæ caritatis affectus est, in alio actu magis, in alio minùs, in aliquo nihil, sic potest dici habere aliam, & aliam non ha-

habere, aliam magis, aliam minùs habere virtutem. Nam & major est in isto caritas, quàm in illo, rectè possumus dicere; & aliqua in isto, nulla in illo, quantum pertinet ad caritatem, quæ pietas est: & in ipso uno homine quòd majorem habeat pudicitiam quàm patientiam, & majorem hodie quàm heri, si proficit; & adhuc non habeat continentiam, & habeat non parvam misericordiam.

15. Et ut generaliter breviterque complectar, quam de virtute habeam notionem, quod ad rectè vivendum attinet, **VIRTUS EST CARITAS**, qua id quod diligendum est diligitur. Hæc in aliis major, in aliis minor, in aliis nulla est. Plenissima verò quæ jam non possit augeri, quamdiu híc homo vivit, est in nemine: quamdiu autem augeri potest, profectò illud, quod minus est quàm debet, ex vitio est. Ex quo vitio non est justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Ex quo vitio non justificabitur in conspectu Dei omnis vivens. Propter quod vitium, si dixerimus quòd peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Propter quod etiam quantumlibet profecerimus, necessarium est nobis dicere: Dimitte nobis debita nostra; cum jam omnia in baptismo dicta, facta, cogitata, dimissa sint. Videt itaque, qui rectè videt, unde, & quando, & ubi speranda sit illa perfectio, cui non sit quod adjici possit. Si autem præcepta non essent, non utique esset ubi se homo certius inspiceret, & videret unde averteretur, quò conaretur, quare gratularetur, quid precaretur. Magna est ergo utilitas præceptorum, si libero arbitrio tantum detur, ut gratia Dei amplius honoretur.

3. Reg. 8.

46.

Psal. 142.

2.

1. Joan. 1.

8.

Matth. 6.

12.

CAPUT V.

Solutio
quæstio-
nis.

Rom. 13.

10.

Matt. 22.

40.

Rom. 13.9.

10. &c.

16. QUÆ si ita se habent, unde fiet omnium reus, si in uno offendat, qui totam legem servaverit? An fortè quia plenitudo legis caritas est, qua Deus proximusque diligitur, in quibus præceptis caritatis tota lex pendet & Prophetæ, meritò fit reus omnium, qui contra illam facit, in qua pendent omnia? Nemo autem peccat, nisi adversùs illam faciendo: quia non adulterabis, non homicidium facies, non furaberis, non concupisces, & si quod est aliud mandatum, in hoc sermone recapitulatur, in eo quod est: Diliges proximum tuum tamquam teipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo autem legis caritas. Nemo autem diligit proximum, nisi diligens Deum, & hoc quantum potest, proximo impendat, quem diligit tamquam semetipsum, ut & ille diligat Deum: quem si ipse non diligit, nec se, nec proximum diligit. Ac per hoc qui totam legem servaverit, si in uno offenderit, fit omnium reus; quia contra caritatem facit, unde tota lex pendet. Reus itaque fit omnium, faciendo contra eam, in qua pendent omnia.

17. Cur ergo non dicantur paria peccata? An fortè quia magis facit contra caritatem, qui graviùs peccat; minùs, qui leviùs? Et hoc ipso quod admittit, fit quidem omnium reus: sed graviùs peccans, vel in pluribus peccans, magis reus; leviùs autem vel in paucioribus peccans, minùs reus: tanto majore scilicet reatu, quanto ampliùs; tanto minore, quanto minùs peccaverit: tamen etiam si in uno offenderit, reus omnium est, quia contra eam facit, in qua pendent omnia? Quæ si vera sunt, eo modo & illud absolvi-
tur, quod ait homo etiam apostolicæ gratiæ:

In

In multis enim offendimus omnes. Omnes enim offendimus, sed unus graviùs, alius leviùs, quanto quisque a graviùs leviùs peccaverit: tanto in peccato committendo major, quanto in diligendo Deo & proximo minor: & rursus, tanto minor in peccati perpetratio-
ne, quanto major in Dei & proximi dilectione. TANTO itaque plenior iniquitatis, quanto inani-
or caritatis. Et tunc perfecti sumus in caritate, quando nihil restat ex infirmitate.

18. Nec sanè, quantum arbitror, putandum est leve esse peccatum in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi, si illam distantiam sedendi ac standi ad honores ecclesiasticos referamus. Quis enim ferat eligi divitem ad sedem honoris Ecclesiæ, contempto paupere instructiore atque sanctiore? Si autem de quotidianis consensibus loquitur, quis non hinc peccat? si tamen peccat, nisi cum apud seipsum intus ita judicat, ut ei tanto melior quanto ditior illo esse videatur. Hoc enim videtur significasse, cum dicit: *Nonne judicatis apud vosmetipsos, & facti estis iudices iniquarum cogitationum?*

19. LEX itaque libertatis, lex caritatis est, de qua dicit: *Si tamen legem perficitis regalem secundum Scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege tamquam transgressores.* Et post illam sententiam ad intelligendum difficillimam, de qua satis dixi, quod dicendum putavi, eandem legem libertatis commemorans: *Sic loquimini, inquit, & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes*

o 3

jlt-

2 MSS. undecim, magis minùsve peccaverit.

judicari. Et quoniam quid paulò ante dixerit, novit, *quoniam in multis offendimus omnes*, suggerit dominicam tamquam quotidianam quotidianis, etsi levioribus, tamen vulneribus, medicinam. *Judicium enim*, inquit, *sine misericordia illi, qui non facit misericordiam.* Hinc enim & Dominus: *Dimittite*, inquit, *& dimittetur vobis: date, & dabitur vobis.* * *Superexsultat autem misericordia judicio*; non dictum est: Vincit misericordia judicium, non enim est adversa judicio; sed *superexsultat*, quia plures per misericordiam colliguntur, sed qui misericordiam præstiterunt. Beati enim misericordes, quia ipsis miserebitur Deus.

20. Et hoc utique justum est, ut dimittatur eis, quia dimiserunt; & detur eis, quia dederunt. **INEST QUIPPE DEO & misericordia judicanti, & judicium miseranti.** Propter quod ei dicitur: *Misericordiam & judicium cantabo tibi, Domine.* Nam quisquis velut nimium justus judicium sine misericordia quasi securus exspectat, iram justissimam provocat, quam timens ille dixit: *Ne intres in judicium cum servo tuo.* Unde dicitur populo contumaci: *Quid vultis mecum judicio contendere?* Cum enim rex justus sederit in throno; quis gloriabitur castum se habere cor; aut quis gloriabitur mundum se esse à peccato? Quæ igitur spes est; nisi superexsultet misericordia judicio? Sed erga illos qui misericordiam fecerunt, veraciter dicendo: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus; & sine murmuratione dando: hilarem enim datorem diligit Deus.* Denique sanctus Jacobus jam ex isto loco de misericordiarum operibus loquitur, ut quos vehementer illa sen-

tentia terruerat, consoletur; cum admonet, **Fac. 5. 16.** quomodo etiam quotidiana peccata, sine quibus hinc non vivitur, quotidianis remediis expientur: ne homo, qui cum in uno offenderit fit omnium reus, in multis offendendo (quia in multis offendimus omnes) a propter magnum aggerem reatus sui minutatim collectum, ad tribunal tanti judicis perveniat, & eam, quam non fecit, misericordiam non inveniat: sed potius dimittendo atque dando mereatur sibi dimitti peccata, reddique promissa.

21. Multa dixi, quibus tibi tædium fortassis inferrem, qui hæc, quæ tamen approbas, non exspectas discere, quòd ea docere consuevisti. Siquid autem est in eis, quantum ad rem ipsam pertinet (nam quali eloquio explicata sint, non nimis curo) siquid ergo in eis est, quod eruditionem offendant tuam, quæso ut rescribendo admoneas, & me corrigere non graveris. Infelix est enim, qui non tantos & tam sanctos tuorum studiorum labores, & dignè honorat, & de his Domino Deo nostro, cujus munere talis es, gratias agit. Unde cum libentiùs debeam à quolibet discere quod inutiliter ignoro, quàm promptiùs quoslibet docere quod scio; quanto justius abs te hoc caritatis debitum flagito, cujus doctrina, in nomine & adjutorio Domini, tantum in latina lingua ecclesiasticæ litteræ adjunctæ sunt, quantum numquam antea potuerunt. Maxime tamen istam sententiam: **Qui-**

cumque totam legem servaverit, offendet autem

o 4

a MSS. aliquot omitta voce, propter, habent sic: magnum aggerem reatus sui minutatim collectum ad tribunal tanti judicis pervehat.

tem in uno, factus est omnium reus; si quo alio modo exponi melius posse novit tua dilectio, per Dominum obsecro, ut id nobiscum communicare digneris.

S. AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

* SERMO XLVI.

* Alijs de tempore 165. vel in tom. 9. editus.

De ^a Pastoribus, in Ezechiel cap. 34. ab illis verbis: Et factum est &c. usque: Et pascam eas cum iudicio. Contra donatistas.

CAPUT I.
De pastoribus non oves, sed seipso pascentibus.
Psal. 79. 2.
b

1. SPES tota nostra quia in Christo est, & quia omnis vera & salubris gloria nostra ipse est, non nunc primum didicit caritas vestra. Estis enim in ejus grege, qui intendit & pascit Israel. Sed quoniam sunt pastores, ^b qui pastorum nomine gaudere volunt, pastoris autem officium implere nolunt, quid ad eos per Prophetam dicat, sicut lectum audivimus, recenseamus. Audite vos cum intentione; audiamus nos cum tremore.

Ezech. 34.
2.
c

2. Et factum est ad me verbum Domini dicens: Fili hominis, ^c propheta super pastores Israel. Hanc lectionem modò, cum legeretur, audivimus; hinc cum vestra sancti-

^a Ex hoc Sermone plura Florus ad Pauli epistolas.

^b Hinc Tractatus pluribus in MSS incipit in hunc modum; Qui pastorum nomen (vel nomina) audivit volunt, pastorum officium implere nolunt, quid ad eos &c.

^c Sic MSS. Editi verò, prophetiza.

titate aliquid loqui decrevimus. Adjuvabit ipse, ut vera dicamus, si non nostra dicamus. Nam si nostra dixerimus, pastores erimus pascentes nos, non oves: si autem illius sunt quæ dicimus, per quemlibet ipse vos pascet.

Hæc dicit Dominus Deus a: O pastores Israel, qui pascunt se solos! Numquid non oves pascunt pastores? Id est, non se pascunt pastores, sed oves. Hæc prima causa est, quare arguantur pastores isti, quia se ipsos pascunt, non oves. Qui sunt qui se ipsos pascunt? De quibus Apostolus dicit:

Omnis enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Jesu Christi. Nos enim, quos in isto loco, de quo periculosa ratio redditur, Dominus secundum dignationem suam, non secundum meritum nostrum constituit, habemus duo quædam; unum, quòd christiani sumus; alterum, quòd præpositi sumus. Illud quòd christiani sumus, propter nos est: quòd autem præpositi sumus, propter vos est. In eo quòd christiani sumus, attenditur utilitas nostra: in eo quòd præpositi, non nisi vestra. ^b Sunt autem multi christiani, & non præpositi, qui perveniunt ad Deum, faciliore fortasse itinere, & tantò fortè expeditiùs ambulantes, quanto minorem sarcinam portant. Nos autem, excepto quòd christiani sumus, unde rationem reddemus Deo de vita nostra, sumus etiam præpositi, unde rationem reddemus Deo de dispensatione nostra. Ad hoc istam difficultatem propono, ut compatiens nobis, oretis pro

^a Editi, ne pastoribus qui pascunt se solos. Numquid oves pascunt pastores? At MSS. juxta Lxx. O pastores Israel &c.

^b Aliquot MSS. Et sunt multi, qui christiani & non præpositi perveniunt ad Deum.

Ibid. 2.
a^o

Phil. 2. 21.

^b Christiani propter nos, præpositi propter alios.